

Мінскага маст. вучылішча, з 1961 — Бел. АМ. Працуе ў галіне станковай і манум. скульптуры. Творы вызначаюцца пластычнай выразнасцю, психалагізмам унутр. зместу. Сярод станковых работ кампазіцыі «Вясна» (1959), «Рамо-нак» (1962), «Квітней, Беларусь!» (1972), партрэты М.Багдановіча (1957), І.Лучанка (1970), М.Керзіна (1973), В.Быкава (1975), І.Мележа (1977), А.Куляшова (1980), З.Азгура (1981), А.Паслядовіч (1985), Я.Чамалурава (1995), В.Шаранговіча (2000) і інш. Аўтар помнікаў К.Заслонаву ў Оршы (1965), падпольшчыкам Асінторфа непалёку ад р.п. Асінторф Дубровенскага р-на Віцебскай вобл. (1966, абодва з В.Занковічам і Л.Левіным), Маршалу Сав. Саюза В.Д.Сакалоўскаму ў Гродне (1973), вызваліцелям Полацка (1981, абодва з В.Аладавым), вызваліцелям Віцебска (1984, з А.Заспіцкім, М.Рыжанковым, А.Тарасянам), Я.Купалу ў філіяле «Акопы» літ. музея Я.Купалы ў Лагойскім

Г. Мурамцаў. Партрэт А.Паслядовіч. 1985.

р-не Мінскай вобл. (1991, з Заспіцкім) і інш., мэмар. дошак М.Чуркіну, І.Мележу ў Мінску. Прэмія Ленінскага камсамола Беларусі 1967. *Л.Ф.Салавей.*

МУРАМЦАЎ Ілья Аляксеевіч (2.8.1901, с. Кірушкіна Бутурусланскага р-на Арэнбургскай вобл., Расія — 8.8.1968), бел. і расійскі спявак (бас). Засл. арт. Беларусі (1938). Вучыўся ў Ленінградскім муз. тэхнікуме і на оперных курсах (1923—30). У 1933—52 саліст Дзярж. т-ра оперы і балета Беларусі (у 1941—42 у Вял. т-ры ў Маскве). З 1952 саліст Башкірскага т-ра оперы і балета. Валодаў голасам прыгожага тэмбру. Яго індывідуальнасці найб. адпавядалі парты характарнага, у т.л. камедыянага, плана. У нац. операх стварыў запамінальныя вобразы Тараса («У пушчах Палесся» А.Багатырова), Анішчука і Данілы («Міхась Падгорны» і «Алеся» Я.Цікоц-

кага). Парты класічнага рэпертуару на бел. сцэне: Галіцкі, Канчак («Князь Ігар» А.Барадзіна), Чуб («Чаравічкі» П.Чайкоўскага), Стары цыган («Алека» С.Рахманінава), Сабакін («Царская нявеста» М.Рымскага-Корсакава), Дон Базіліо («Севільскі цырульнік» Дж.Расіні), Мефістофель («Фауст» Ш.Гуно) і інш.

МУРАНАЎ Леў Барысавіч (н. 1.12.1930, г. Іванава, Расія), расійскі і бел. дырыжор, педагог. Нар. арт. Расіі (1978). Скончыў Ін-т ваен. дырыжораў у Маскве (1952). Маст. кіраўнік армейскіх ансамбляў. У 1979—88 начальнік і муз. кіраўнік Ансамбля песні і танца Бел. ваен. акругі (з 1992 Ансамбль песні і танца Узброеных Сіл Беларусі). З 1988 выкладае ў Бел. акадэміі музыкі (з 1997 праф.), з 1995 кіраўнік камернага аркестра гімназіі-каледжа пры ёй. Аўтар песень («Пяюць гвардзейцы на прывале», «Беражом зямлі світанні», «Сцягоў прамяністая слава», «Мы ідзем па вуліцы» і інш.), аранжыроўка твораў муз. класікі і сучасных кампазітараў, у т.л. «Змрок багоў» Р.Вагнера, «Музычныя вечары» Б.Брытэна паводле Дж.Расіні, уверцюра да оперы «Італьянка ў Алжыры» Расіні, «Трыумфальны марш» з балета «Спартак» А.Хачатурана, сюіта на тэмы оперы «Поргі і Бес» Дж.Гершвіна і інш.

МУРАНСКАЯ (сапр. *Мурынава*) Надзея Мацвееўна, спявачка (сапрана) і педагог 2-й пал. 19 ст. Скончыла Пецябургскую кансерваторыю (клас К.Эверардзі). Выступала ў Казані, Вільні, Пецярбургу, у Мінску з гастрольнымі трупамі на сцэне Мінскага гар. т-ра (1891—93 і 1902—03). Валодала мяккім прыемным голасам, артыстычнасцю, выключным пачуццём ансамбля. Сярод партый: Тамара («Дэман» А.Рубінштэйна), Маргарыта («Фауст» Ш.Гуно), Таццяна («Яўген Анегін» П.Чайкоўскага), Антаніда («Жыццё за цара» М.Глінкі), Маргарыта Валуа («Гугеноты» Дж.Мерсера), Наташа («Русалка» А.Даргамыжскага), Донна Анна («Дон Жуан» В.А.Моцарта) і інш. У 1894—95 спявала ў Пецярбургу з Ф.Шаляпіным у операх «Трубадур» Дж.Вердзі (Леанора), «Кармэн» Ж.Бізе (Мікаэла), «Фауст» (Маргарыта). Адзін з першых вак. педагогаў на Беларусі, арганізавала *Мінскую вакальную студыю*. *В.П.Пракаціова.*

МУРАТ (Murat), Усходні Еўфрат, рака на У Турцыі, асноўная састаўляючая р. Еўфрат. Даўж. 670 км, пл. бас. каля 40 тыс. км². Пачынаецца на схілах масіву Аладаг, цячэ ў вузкай і глыбокай даліне па Армянскім нагор'і. Веснавое разводдзе. Выкарыстоўваецца для арашэння. У ніжнім цячэнні вадасх. Кебан. На М. — г. Каракесе.

МУРАТАВА Кіра Георгіеўна (н. 5.11.1934, г. Сарокі, Малдова), расійскі кінарэжысёр. Скончыла Усесаюзнае дзярж. ін-т кінематаграфіі (1962). Яе рэжысёрская стылістыка эвалюцыянавала ад тонкага лірызму ранняй фільмаў да ўсё больш жорсткай манеры, заснаванай на іра-

нічнай адхіленасці і гратэскай дэфармацыі: «Кароткія сустрэчы» (1968), «Доўгія провады» (1971, выйшаў на экран у 1987), «Калі пазнаеш белы свет» (1980), «Сярод шэрых камяней» (1983), «Перамена долі» (1988), «Астэнічны синдром» (1990), «Чулівыя міліцыянер» (1991), «Захвалены» (1994), «Тры гісторыі» (1996), «Ліст у Амерыку» (1999) і інш.

МУРАТАЛЫ КУРЭНКЕЕЎ (1860, Талды-Булат, Кіргізія — 12.1.1949), кіргіскі кампазітар-меладыст; адзін з заснавальнікаў кірг. прафес. музыкі. Нар. арт. Кыргыстана (1936). Вучыўся ў бацькі — нар. музыканта Курэнкея. У 1936—45 саліст Кірг. аркестра нар. інструментаў. Выканаўца на нац. кірг. інструментах (кыяку, камузе, чаоры). Развіваў лепшыя традыцыі нар. выканальніцтва. У свой рэпертуар уключаў кірг. інстр. п'есы, у т.л. каля 80 уласных ю, і найгрышы інш. народаў. Стварыў яскравыя ўзоры нар. інстр. музыкі. Многія яго мелодыі выкарыстаны ў якасці тэм у творах інш. кампазітараў.

МУРАТАЎ Ігар Лявонцэвіч (28.7.1912, г. Харкаў, Украіна — 29.3.1973), украінскі пісьменнік. Скончыў Харкаўскі ун-т (1939). Друкаваўся з 1931. Аўтар пэат. кніг «Камса-графік» (1933), «Вогнішча» (1940), «Пазычаныя трылогіі» (1946), «Ілущ волаты» (1951), «Каханне і нянавісьць мае» (1960), «Кастрычніцкія мажоры» (1970), рамонт. драмы «Нейтральная зона» (1966). Пісаў прозу: «Букавінская аповесць» (1951), Дзярж. прэмія СССР 1952), аповесці «Жыла на свеце ўдава» (1960), «У кашулі народжаны» (1965), «А безыменны не было...» (1967), роман «Саксаганскія партрэты» (апубл. 1974). У творах тэмы працоўнага і ратнага подзвігу сучаснікаў. Вядомы як публіцыст, літ. крытык. Пераклаў на ўкр. мову асобныя пазмы Я.Купалы. На бел. мову творы М. пераклаў А.Бялевіч, А.Клышка.

Тэ.: Твори. Т. 1—4. Київ, 1982—83; Рус. пер. — Стихотворения. М., 1976.

МУРАТАЎ Міхаіл Уладзіміравіч (13.3.1908, Масква — 30.8.1982), расійскі геолог. Чл.-кар. АН СССР (1962). З 1959 у Маскоўскім геологаграфічным ін-це, з 1957 у Геал. ін-це АН СССР. Навук. працы па тэктоніцы складкавых абласцей Еўразіі. Адзін з аўтараў тэктанічных і геал. карт СССР, Еўропы і свету. Дзярж. прэміі СССР 1951, 1969.

Тэ.: Тектоника и история развития Альпийской геосинклинальной области юга Европейской части СССР и сопредельных стран. М., 1949; Тектоника Евразии. М., 1966.

МУРАЎЁВА Ірына Валзімаўна (н. 8.2.1949, Масква), расійская актрыса. Засл. арт. Расіі (1983). Нар. арт. Расіі (1994). Скончыла драм. студыю пры Цэнтр. дзіцячым т-ры (1970), Ін-т тэатр. мастацтва ў Маскве (1983). З 1971 у Цэнтр. дзіцячым т-ры, з 1977 у т-ры